

Алла В. Череп¹, Людмила Г. Олейнікова²,
Станіслав І. Нагаєць³, Олена О. Смірнова⁴

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ ЯК ІНДИКАТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті встановлено, що державний борг є важливим елементом фінансової системи держави та водночас одним із ключових індикаторів національної безпеки, оскільки відображає рівень фінансової стійкості, економічної незалежності та здатності країни протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам. Досліджено структура державного та гарантованого державою боргу станом в умовах сьогодення на 31.10.2025 р. Проаналізовано сучасний стан і динаміку державного боргу України. Оцінено рівень боргової безпеки за допомогою системи відповідних індикаторів, а також визначено основні ризики, пов'язані з надмірною залежністю від зовнішніх запозичень. Виявлено тенденції формування боргу та впливу економічних і воєнних чинників за допомогою аналізу динаміки внутрішнього та зовнішнього державного боргу України за 2020–2025 роки. Проведено порівняльний аналіз взаємозв'язку обсягу державного боргу з валовим внутрішнім продуктом (ВВП), який відображає сукупну вартість усіх товарів і послуг, вироблених на території України за відповідний період. Визначено, що таке співвідношення дозволить встановити, наскільки наявний борг є значним відносно економічного потенціалу держави та її здатності до обслуговування боргових зобов'язань. Проведено комплексну оцінку індикаторів боргової безпеки, які відображають співвідношення зовнішнього боргу до ВВП, внутрішнього боргу до ВВП, навантаження загального боргу на населення та експортний потенціал країни. Внесено пропозиції щодо раціонального управління державним боргом, яке спрямоване на оптимізацію запозичень та підвищення ефективності використання залучених ресурсів, що в підсумку забезпечить довгострокову фінансову спроможність України.

Метою цього дослідження є аналіз сутності державного боргу, оцінка його динаміки та структури в Україні за 2020–2025 роки, а також визначення впливу боргового навантаження на рівень боргової та національної безпеки держави. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові методи, зокрема аналіз, синтез, порівняння, систематизація, а також статистичний і узагальнюючий методи. Дослідження здійснювалося на основі офіційних даних Міністерства фінансів України, Держстату України та нормативно-правових актів.

Ключові слова: державний борг, гарантований державою борг, національна безпека, боргова безпека, зовнішній борг, внутрішній борг.

Рис. 3. Табл. 2. Літ. 13.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-297-627-636

¹ <https://orcid.org/0000-0001-5253-7481>

² <https://orcid.org/0000-0001-8204-4434>

Alla Cherep, Liudmyla Oleynikova, Stanislav Nagayets, Olena Smirnova
PUBLIC DEBT AS AN INDICATOR OF NATIONAL SECURITY

The article establishes that the national debt is an important element of the state's financial system and at the same time one of the key indicators of national security, as it reflects the level of financial stability, economic independence and the country's ability to counter internal and exter-

¹ Zaporizhzhya National University. Ukraine.

² Academy of Financial Management. Ukraine.

³ Zaporizhzhya National University. Ukraine.

⁴ Zaporizhzhya National University. Ukraine.

nal threats. The structure of state and state-guaranteed debt as of today has been studied. as of 31.10.2025, the current state and dynamics of the public debt of Ukraine are analyzed. The level of debt security is assessed using a system of relevant indicators, as well as the main risks associated with excessive dependence on external borrowings are identified. Trends in the formation of debt and the impact of economic and military factors have been identified by analyzing the dynamics of internal and external public debt of Ukraine for 2020–2025. A comparative analysis of the relationship between the volume of public debt and the gross domestic product (GDP), which reflects the total value of all goods and services produced on the territory of Ukraine for the corresponding period, has been carried out. It is determined that such a ratio will establish how significant the existing debt is in relation to the economic potential of the state and its ability to service debt obligations. A comprehensive assessment of debt security indicators reflecting the ratio of external debt to GDP, domestic debt to GDP, the burden of total debt on the population and the export potential of the country has been carried out. Proposals have been made for rational management of public debt, which is aimed at optimizing borrowing and increasing the efficiency of the use of attracted resources, which will ultimately ensure the long-term financial viability of Ukraine.

The purpose of this study is to analyse the essence of the public debt, assess its dynamics and structure in Ukraine in 2020–2025, as well as determine the impact of the debt burden on the level of debt and national security of the state. In the process of research, general scientific methods were used, in particular, analysis, synthesis, comparison, systematisation, as well as statistical and generalising methods. The study was carried out on the basis of official data from the Ministry of Finance of Ukraine, the State Statistics Service of Ukraine, the National Bank of Ukraine and regulatory legal acts.

Keywords: public debt, state-guaranteed debt, national security, debt security, external debt, internal debt.

Peer-reviewed, approved and placed: 21.03.2026

Постановка проблеми. З перших днів державної незалежності однією із найактуальніших проблем в Україні є гостра нестача фінансових ресурсів і, як наслідок- хронічний дефіцит державного бюджету.

Домінуючими джерелами його покриття впродовж багатьох років залишаються зовнішні та внутрішні запозичення. Однак неефективний механізм залучення позик, як джерел фінансування дефіциту, та непродуктивне їх використання призвели до стрімкого зростання державного боргу.

З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну ситуація лише погіршилася. Внутрішній і зовнішній борг нашої країни почав зростати з раніше нечуваною силою. У таких умовах питання боргової стійкості перетворюється не лише на економічну, а й на стратегічну проблему, безпосередньо пов'язану з національною безпекою. Надмірне боргове навантаження може знизити фінансову спроможність держави фінансувати оборонний сектор, соціальні програми, відновлення критичної інфраструктури. Крім того, залежність від зовнішніх кредиторів здатна впливати на прийняття внутрішньополітичних рішень і обмежувати економічний суверенітет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Державному боргу та борговій безпеці присвячено безліч наукових праць як вітчизняних так і зарубіжних вчених. Серед них: Барановський О.І. [1], Кубах Т.Г., Рябушка Л.Б. [2], Бойко Д. І., Коковіхіна О. О., Лисьонкова Н. М. [3], Фатюха Н.Г., Журавльова Т.І. [4], Л. Мартінес, Ф. Роч, Ф. Роддан, Є. Цеттельмейер [5], Череп Алла, Олейнікова Людмила, Нагасць Станіслав, Русінова Вікторія [6], Cherep A.V., Oleinikova L.N., Kishko Yu.P. [7], Череп А. В., Ясир А. М. [8].

В статтях досліджено взаємозв'язок формування державного бюджету та шляхами активізації інвестиційної діяльності в Україні. Але не вирішеними залишаються проблемні питання щодо впливу державного боргу на національну безпеку. Тож тема наукового дослідження є актуальною і своєчасною.

Метою статті є аналіз сутності державного боргу, оцінка його динаміки та структури в Україні за 2020–2025 роки, виявлення основних ризиків, пов'язаних із зовнішніми та внутрішніми запозиченнями, а також визначення впливу боргового навантаження на боргову та національну безпеку держави.

Основні результати дослідження. В Україні державний борг класифікується у фінансовій та статистичній звітності на: державний борг (внутрішній і зовнішній) та гарантований державою борг (внутрішній і зовнішній).

Внутрішній борг – це сукупність зобов'язань держави перед внутрішніми кредиторами (резидентами), тоді як зовнішній борг – сукупність зобов'язань держави перед іноземними кредиторами (нерезидентами) [9].

Відповідно до Бюджетного кодексу України, «державний борг – загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення». Водночас «гарантований державою борг – загальна сума боргових зобов'язань суб'єктів господарювання – резидентів України щодо повернення отриманих та непогашених станом на звітну дату кредитів (позик), виконання яких забезпечено державними гарантіями» [10].

Станом на 31 жовтня 2025 року державний та гарантований державою борг України становив 8 276,21 млрд грн, або 197,19 млрд дол. США, а саме: державний та гарантований державою зовнішній борг – 6 298,47 млрд грн (76,11 % загальної суми державного та гарантованого державою боргу), або 150,08 млрд дол. США; державний та гарантований державою внутрішній борг – 1 977,34 млрд грн (23,89 %), або 47,11 млрд дол. США (рис. 1) [11].

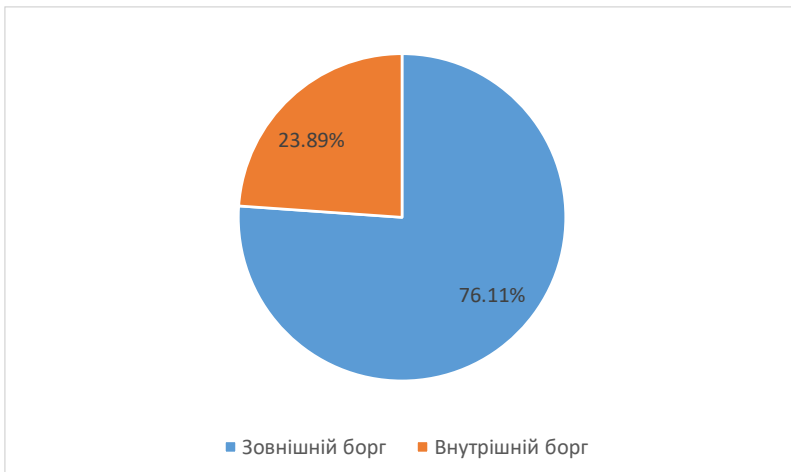

Рис. 1. Структура державного та гарантованого державою боргу станом на 31.10.2025 р.

З діаграми наочно бачимо, що станом на 31 жовтня 2025 року структура державного та гарантованого державою боргу України є дисбалансованою на користь зовнішніх запозичень. Частка зовнішнього боргу (76,11 %) означає, що переважна частина боргових зобов'язань сформована перед міжнародними фінансовими організаціями, іноземними державами та зовнішніми інвесторами. Водночас внутрішній борг (23,89 %) займає набагато меншу частку, що свідчить про обмежені можливості внутрішнього фінансового ринку щодо повноцінного фінансування державних потреб.

Загалом така картина є типовою для економіки держави в умовах війни, коли власних бюджетних ресурсів та внутрішніх запозичень недостатньо для покриття значних видатків на оборонний сектор, соціальну підтримку населення та відновлення інфраструктури. За цих умов зовнішні запозичення та фінансова допомога стають ключовим джерелом підтримки платоспроможності держави, проте водночас посилюють боргову та валютну залежність.

Для виявлення тенденцій формування боргу та оцінки впливу економічних і воєнних чинників доцільно перейти до аналізу динаміки внутрішнього та зовнішнього державного боргу України за 2020–2025 роки (рис. 2).

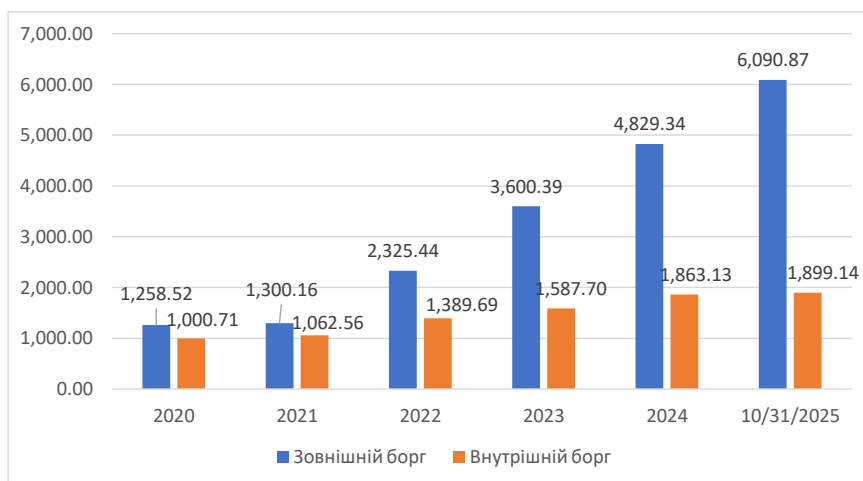

Рис. 2. Динаміка обсягу внутрішнього і зовнішнього державного боргу України за 2020-2025 роки, млрд. грн [11]

Аналіз рисунку свідчить про істотне зростання загальної боргової залежності держави, особливо у частині зовнішніх запозичень. Бачимо, що обсяг зовнішнього боргу з 2020 по 2025 рік зріс більш ніж у 4,8 рази, а внутрішній борг – майже в 2 рази. Таке випереджальне зростання зовнішнього боргу зумовлене насамперед активним залученням міжнародної фінансової допомоги та кредитних ресурсів у період COVID-19 та повномасштабної війни, тоді як можливості внутрішнього ринку державних запозичень залишалися обмеженими. У результаті зовнішні джерела фінансування стали визначальними у формуванні загального обсягу державного боргу України.

Водночас державний борг України формується не лише за рахунок прямих зобов'язань держави, але й за рахунок гарантованого державою боргу, який створює потенційні фінансові ризики для бюджету у разі невиконання зобов'язань позичальниками. У зв'язку з цим доцільно проаналізувати динаміку гарантованого державою боргу України за відповідний період, що дозволить комплексно оцінити масштаби боргового навантаження (рис.3).

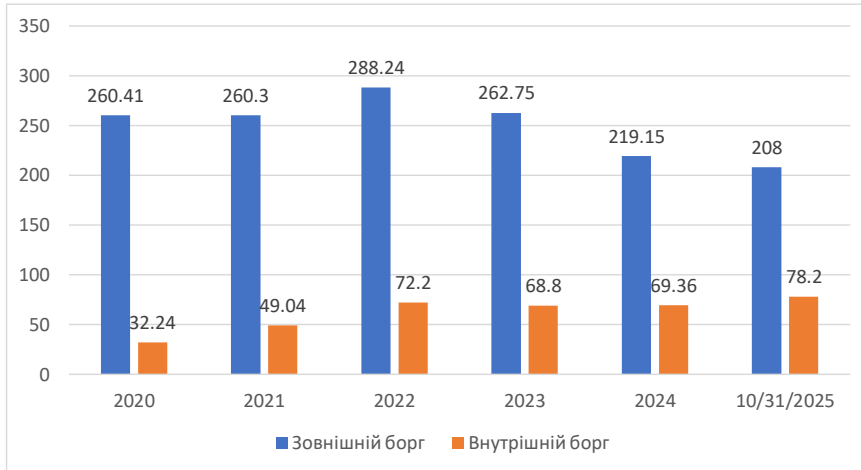

Рис. 3. Динаміка обсягу внутрішнього і зовнішнього гарантованого державою боргу України за 2020-2025 роки, млрд. грн [11]

Динаміка гарантованого державою боргу, наведена на рисунку 3, демонструє коливання як зовнішнього, так і внутрішнього боргу протягом досліджуваного періоду. Та все ж таки зовнішній гарантований борг протягом 2020–2025 років залишається домінуючим – загалом він зменшився у 1,3 рази, тоді як внутрішній гарантований борг зріс у 2,4 рази.

Отже, аналіз державного боргу та гарантованого державою боргу показує, що у 2020–2025 роках відбувається зміщення акценту державної боргової політики у бік зовнішніх запозичень, що з одного боку забезпечує фінансову підтримку бюджету, але з іншого – посилює боргову вразливість України та ризики для її економічної безпеки.

Водночас абсолютні обсяги боргу не дають повного уявлення про реальний рівень боргового навантаження на економіку. Значення боргу, виражене лише в грошових одиницях, є інформативним лише у поєднанні з масштабами національної економіки. Саме тому для об'єктивної оцінки доцільно порівнювати обсяг державного боргу з валовим внутрішнім продуктом (ВВП), який відображає сукупну вартість усіх товарів і послуг, вироблених на території України за відповідний період. Таке співвідношення дозволить визначити, наскільки наявний борг є значним відносно економічного потенціалу держави та її здатності до обслуговування боргових зобов'язань.

Для цього розглянемо динаміку співвідношень державного та гарантованого державою боргу відносно ВВП за останні 5 років. При цьому відповідно до Бюджетного кодексу України, загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 60 відсотків річного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка сукупного державного боргу і ВВП України з 2020 по 2025 рік, млрд. грн [11, 12]

Рік	Загальна сума державного та гарантованого державою боргу	Валовий внутрішній продукт (ВВП)	Співвідношення державного боргу / ВВП
31.12.2020	2 551,88	4 222,0	60,4
31.12.2021	2 672,06	5 450,8	49,02
31.12.2022	4 075,57	5 239,1	77,8
31.12.2023	5 519,64	6 627,9	83,3
31.12.2024	6 980,99	7 658,7	91,2
31.10.2025	7 951,29	3944,6 (за II квартали)	-

З таблиці бачимо, що у 2020–2021 роках співвідношення державного боргу до ВВП перебувало в межах норми (60,4% та 49,02% відповідно), проте починаючи з 2022 року цей показник суттєво перевищив граничний рівень – 77,8% у 2022 році, 83,3% у 2023 році та найвищої позначки досяг у 2024 році – 91,2%. Це свідчить про значне зростання боргового навантаження на економіку та посилення фіскальних ризиків, що в першу чергу спричинено воєнними діями на території України.

Станом на 2025 рік спостерігається подальше збільшення суми державного та гарантованого державою боргу. Проте, оскільки рік ще не завершився, а наявні дані охоплюють лише два-три квартали, визначити остаточне річне співвідношення боргу до ВВП поки що неможливо. Водночас проміжні дані свідчать про збереження тенденції перевищення встановленого законодавчого порогу, що є сигналом потенційної загрози для економічної стабільності та фінансової безпеки держави.

Разом із тим для комплексної оцінки доцільно проаналізувати систему індикаторів боргової безпеки, які відображають співвідношення зовнішнього боргу до ВВП, внутрішнього боргу до ВВП, навантаження загального боргу на населення та експортний потенціал країни (табл. 2).

Отже, впродовж 2020–2024 років боргова безпека України помітно погіршилася. Майже всі основні показники перевищують граничні норми, установлені міжнародними стандартами. Особливої уваги заслуговує показник співвідношення зовнішнього боргу до сальдо річного експорту-імпорту. У 2021–2024 роках він набуває від’ємних значень, що зумовлено стійким дефіцитом зовнішньої торгівлі України (негативним сальдо експорту-імпорту). За таких умов нормативне порівняння втрачає практичний зміст.

Загалом результати розрахунків показників свідчать про високу боргову вразливість держави та залежність від зовнішніх кредиторів, що зумовлює необхідність проведення виваженої боргової політики.

Таблиця 2. Динаміка індикаторів оцінки боргової безпеки України за 2020-2024 роки [11, 12]

Рік	Відношення загального обсягу зовнішнього боргу до ВВП, %	Відношення обсягу внутрішнього боргу до ВВП, %	Рівень зовнішньої заборгованості на одну особу, дол. США	Відношення обсягу зовнішнього боргу (дол. США) до сальдо річного експорту-імпорту товарів та послуг (дол.США), %
Норма показників	≤ 25%	≤ 30%	≤ 200 дол.	≤ 70%
2020	36	24,5	1291,7	229,3
2021	28,6	20,4	1389,5	-1209,9
2022	49,9	27,9	-	-642,4
2023	58,3	25	-	-371,5
2024	65,9	25,2	-	-413,9

Таким чином, погіршення боргової безпеки виходить за межі суто фінансової проблематики та набуває системного характеру, впливаючи на ширше коло національних інтересів держави. У цьому зв'язку доцільним є розгляд державного боргу крізь призму національної безпеки України.

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України», «національна безпека України – це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз» [13].

У цьому контексті державний борг виступає важливою складовою системи економічної безпеки, що безпосередньо впливає на фінансову стабільність, стійкість економіки та здатність держави забезпечувати власну незалежність.

Одним із ключових ризиків для національної безпеки є залежність від зовнішніх кредиторів, що вже відбувається в Україні. Значна частка зовнішнього боргу може перетворитися на інструмент політичного тиску, коли кредитори висувають вимоги щодо проведення реформ чи змін у податковій, соціальній, економічній та іншій політиці. Тобто високий рівень зовнішнього боргу обмежує стратегічну самостійність уряду та здатність держави формувати власний економічний курс.

Окрім того, зовнішній державний борг, як правило, номінований у доларах США, євро чи іншій іноземній валюті, тому держава зобов'язана здійснювати виплати саме в цій валюті. Оскільки більшість доходів бюджету надходить у національній валюті – гривні, уряд змушений купувати необхідну кількість валюти на міжбанківському ринку або використовувати валютні резерви Національного банку України. У разі значних виплат це зменшує обсяг міжнародних резервів, які є основним захисним буфером для стабільності курсу гривні та фінансової системи загалом.

Зниження резервів послаблює можливості держави підтримувати стабільність обмінного курсу, що може призвести до девальвації національної валюти. Девальвація, у свою чергу, підвищує вартість обслуговування зовнішнього боргу, адже для сплати тієї ж суми в доларах потрібно дедалі більше гривень. Таким чином, утворюється замкнене коло, яке становить пряму загрозу фінансовій та економічній безпеці держави, оскільки послаблює її здатність контролювати валютний ринок, підтримувати стабільність цін і забезпечувати виконання бюджетних зобов'язань.

Внутрішня боргова стабільність також має важливе значення. Коли держава змушена спрямовувати значну частину бюджетних коштів на обслуговування внутрішнього боргу, це зменшує фінансування критично важливих сфер: оборони, освіти, охорони здоров'я, соціальної підтримки, інновацій та наукових розробок. Таке зменшення державних інвестицій у стратегічні галузі створює довгострокові загрози національній безпеці, підриваючи економічний потенціал і соціальну стабільність з середини країни.

Обслуговування державного боргу, як внутрішнього, так і зовнішнього, відбувається переважно за рахунок податкових надходжень. Це означає, що зростання боргового навантаження змушує уряд шукати додаткові джерела доходів бюджету – підвищувати податки, запроваджувати нові збори або скорочувати соціальні виплати. Така політика негативно позначається на добробуті населення, стримує розвиток підприємництва та споживчої активності, що у підсумку послаблює економічну безпеку держави й створює передумови для соціальної напруги.

Водночас, державний борг не завжди розглядається як негативне явище. Позитивний вплив проявляється у надходженні додаткових фінансових ресурсів, що можуть дати стимул до економічного зростання, а зовнішня заборгованість дозволяє державі здійснювати більші сукупні витрати, ніж створений національний дохід, та фінансувати інвестиції, що не забезпечуються внутрішніми нагромадженнями. У разі ефективного використання запозичених коштів на розвиток проєктів та інновацій, ці інвестиції здатні приносити додаткові доходи, за рахунок яких держава може успішно обслуговувати й погашати боргові зобов'язання [9].

Отже, державний борг може виступати як інструмент забезпечення фінансової безпеки або, навпаки, як чинник посилення загроз і ризиків. У цьому зв'язку тільки здійснення виваженої стратегії управління державним боргом сприятиме ефективному використанню запозичень і створить належні умови для оптимізації боргового навантаження.

Висновки. Державний борг на сьогодні є невід'ємною частиною ефективного функціонування економіки будь-якої країни. Він являє собою боргове зобов'язання держави повернути отримані й непогашені кредити, що виникли внаслідок державного запозичення.

У результаті проведеного дослідження було встановлено, що державний борг України у період з 2020 по 2025 рік демонструє стійку тенденцію до зростання, особливо починаючи з 2022 року, коли воєнні дії на території країни спричинили посилення бюджетного дефіциту та потребу у зовнішній

фінансовій підтримці. Це, у свою чергу, призвело до зниження рівня боргової безпеки, що характеризується високою борговою вразливістю держави та залежністю від зовнішніх кредиторів.

За цих умов державний борг виступає індикатором національної безпеки в країні, адже його динаміка безпосередньо впливає на стабільність економічної системи, ефективність бюджетної та податкової політики, а також на добробут населення в цілому. Надмірний зовнішній борг може послабити самостійність держави у прийнятті рішень, а внутрішній – обмежити фінансування критично важливих сфер. Водночас, за умови ефективного використання залучених коштів, державний борг здатен стимулювати економічний розвиток держави. Тому у сучасних умовах надзвичайно важливо забезпечити раціональне управління державним боргом, спрямоване на оптимізацію запозичень та підвищення ефективності використання залучених ресурсів, що в підсумку забезпечить довгострокову фінансову спроможність України.

1. Барановський О. І. Дослідження теоретичних засад боргової безпеки держави. Науковий вісник Ужгородського університету. 2016. С. 327-337. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2016_1%281%29__55
2. Кубах Т. Г., Рябушка Л. Б. Боргова безпека України: теоретична та практична складова. 2022. №5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/97.pdf
3. Бойко Д. І., Коковіхіна О. О., Лисьонкова Н. М. Визначення сутності боргової безпеки держави та ідентифікація її загроз. Приазовський економічний вісник. 2018. Вип. 4. С. 134-139. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/4_09_uk/25.pdf
4. Фатюха Н.Г., Журавльова Т.І. Аналіз боргової безпеки України. Ефективна економіка № 10, 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5816>
5. Martinez L., Roch F., Roldán F., Zettelmeyer J. Sovereign debt : IMF Working Paper No. 22/122. Washington, DC : IMF, 2022. URL: https://www.imf.org/-/media/files/publications/wp/2022/english/wpia2022122-print-pdf.pdf?utm_source=chatgpt.com
6. Череп Алла, Олейнікова Людмила, Нагаєць Станіслав, Русінова Вікторія. Формування збалансованого бюджету як інструмент фінансової безпеки України. Modeling the development of the economic systems, 2024 (1), 257–261. <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-38>. URL: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/319>
7. Cherep A.V., Oleinikova L.H., Kishko Yu.P. Problemni pytannia v biudzhethnii systemi Ukrainy. Ukrainnyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky. Zakhidnoukrainskyi natsionalnyi universytet. 2024 № 1 (31). S. 152- 156. URL: <http://ujae.org.ua/problemni-pytannya-v-byudzhethnij-systemi-ukrayiny/>
8. Череп А. В., Ясир А. М. Стан, проблеми та шляхи активізації інвестиційної діяльності в Україні. Вісник Хмельницького національного університету 2010, № 4. Т. 3. С. 41- 44. URL: https://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_4_3/041-044.pdf
9. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 149-156 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bas_finan/Finansy.-Stiyka-A.YA.-_2024.pdf
10. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17%23Text#Text>
11. Міністерство фінансів України. Державний борг та гарантований державою борг. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg>
12. Офіційний сайт Держстату. URL: <https://stat.gov.ua/uk>
13. Закон України «Про національну безпеку України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

-
1. Baranovsky O. I. Study of the theoretical foundations of debt security of the state. Scientific Bulletin of Uzhhorod University. 2016. Pp. 327-337. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuec_2016_1%281%29__55

2. Kubakh T. G., Ryabushka L. B. Debt Security of Ukraine: Theoretical and Practical Component. 2022. №5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/97.pdf
3. Boyko D. I., Kokovikhina O. O., Lysionkova N. M. Determination of the essence of the debt security of the state and identification of its threats. Priazovsky Economic Bulletin. 2018. Vol. 4, pp. 134-139. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/4_09_uk/25.pdf
4. Fatyukha N.G., Zhuravleva T.I. Analysis of debt security of Ukraine. Efficient economy № 10, 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5816>
5. Martinez L., Roch F., Roldán F., Zettelmeyer J. Sovereign debt : IMF Working Paper No. 22/122. Washington, DC : IMF, 2022. URL: https://www.imf.org/-/media/files/publications/wp/2022/english/wpica2022122-printpdf.pdf?utm_source=chatgpt.com
6. Skull Alla, Oleynikova Lyudmila, Nagayets Stanislav, Rusinova Victoria. Formation of a balanced budget as an instrument of financial security of Ukraine. Modeling the development of the economic systems, 2024 (1), 257–261. <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-38>. URL: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/319>
7. Cherep A.V., Oleinikova L.H., Kishko Yu.P. Problemni pytannia v biudzhethnii systemi Ukrainy. Ukrainysky zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky. Zakhidnoukrainskyi natsionalnyi universytet. 2024 № 1 (31). S. 152- 156. URL: <http://ujae.org.ua/problemni-pytannya-v-byudzhethnij-systemi-ukrayiny/>
8. Cherep A. V., Yasir A. M. State, problems and ways of activating investment activity in Ukraine. Bulletin of Khmelnytskyi National University 2010, No. 4. T. 3. Pp. 41-44. URL: https://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_4_3/041-044.pdf
9. Stoyko O. Ya., Dema D. I. Finance: textbook / ed. O. Y. Stoyka. 2nd ed. Processing. and additional. Zhytomyr: Polissya University, 2024. 149-156 p. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_finan/Finansy.-Stiyka-A.YA.-_2024.pdf
10. Budget Code of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17%23Text#Text>
11. Ministry of Finance of Ukraine. Public debt and state-guaranteed debt. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovanij-derzhavju-borg>
12. Official website of the State Statistics Service. URL: <https://stat.gov.ua/uk>
13. The Law of Ukraine "On National Security of Ukraine". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>